



La Fraternitat Saint Paul

Un nou monaquisme a la perifèria de Marsella

Fa poc més de deu anys es van instal·lar en un barri de perifèria de Marsella. Volen ser un nou model de vida monàstica, ampliant la clàssica ubicació dels monestirs en el retir de la muntanya o en els centres de les ciutats. La Fraternitat de Saint Paul és una comunitat monàstica catòlica en un barri majoritàriament musulmà i amb greus problemes socials. Un dels seus fundadors, Heryn Quinson, va deixar la vida d'executiu per ingressar en un monestir cistercenc, i després, va iniciar aquesta experiència que ara reuneix a set monjos.

Miquel Calsina

Fa poques setmanes el govern francès va aprovar un important pla de xoc –*Ésperance banlieue*– per a fer front i pal·liar una part de les mancances estructurals que afecten a més de 250 barris marginals de les grans concentracions urbanes del país. Es tractava de la materialització d'una promesa que l'any 2005, l'aleshores ministre de l'Interior i actual President de la República, Nicolas Sarkozy, va realitzar arran de l'esclat dels greus episodis de violència urbana que van aflamar algunes de les *banlieues* més importants de França. L'anàlisi de les causes d'aquells fets van donar lloc a diverses interpretacions: conseqüència de la marginalització, especialment dels més joves; l'atur clamorós; la manca d'expectatives i la impossibilitat de definir un projecte personal amb futur per part de molts dels seus habitants; el bloqueig de l'ascensor social en un dels estats del benestar més sòlids d'Europa i, en darrera instància, un model d'integració de la immigració que s'ha demostrat poc eficaç en el llarg termini.

Que els barris perifèrics de Marsella resistissin l'efecte mimètic d'aquella

espiral de violència de fa gairebé tres anys és una paradoxa si ens atenim al fet que la segona ciutat més gran de França després de París, compta amb importants nuclis urbans amb desequilibris i mancances molt complexes i de gran calat. El curiós de tot plegat és que diversos actes vandàlics de la tardor del 2006 van enregistrar més dramatisme i més gravetat –crema de diversos autobusos interurbans– que els successos que hi pogueren tenir lloc l'any anterior. Sociòlegs i urbanistes ho justifiquen adduint a la diferència que existeix entre el que és pròpiament una *banlieue* i un *quartier* o una *citè*, molt més enxarxats, aquests darrers –malgrat la seva realitat perifèrica–, a la resta de la trama urbana. Hi ha una altra raó que potser caldria considerar: Marsella és una ciutat amb un índex d'immigració molt elevat i amb una llarguíssima experiència en cultura d'acollida de nousvinguts, especialment del Magreb. I això ha provocat –com m'explicava *in situ* un algerià originari d'Orà i habitant dels barris del nord de la ciutat–, que en alguns aspectes i en determinats espais, l'estil de vida que s'hi desenvolupa no disti gaire del que es pot trobar en algunes ciutats més o menys occidentalitza-

des de la riba sud de la Mediterrània. Parlàvem de tot plegat al seu pis HLM (habitatge de protecció social i de promoció municipal), mentre la seva filla de setze anys, nascuda a França, mirava embadocada la telesèrie d'un canal en llengua àrab que no vaig ésser capaç d'identificar. La particularitat de Marsella, doncs, ha afavorit un clima de convivència i d'integració més positiu i més consolidat que en d'altres ciutats on la forta onada immigratòria dels darrers quaranta anys ha provocat tensions importants. Malgrat això, cal no oblidar dues dades importants: Marsella és una ciutat de 820.000 habitants amb gairebé un 25% d'immigració i una de les ciutats de França amb una mitjana d'atur més elevada: un 12% enfront del 8% de mitjana estatal.

Monjos al cor dels 'quartiers' nord

¿És possible d'imaginar en el context social i cultural d'aquests barris, marcat també per una presència hegemònica de famílies de confessió musulmana, l'arrelament d'una comunitat amb vocació de continuar encarnant d'una manera nova la intuïció monàstica del *ora et labora*? Doncs sí. No parlem d'una comunitat religiosa de vida activa en l'àmbit social o educatiu, sinó d'una fraternitat monàstica directament inspirada –com recull la seva pròpia regla de vida *Chemin d'Incarnation. Pour une vie monastique en cité* (2003)–, en les regles de Sant Benet i de Sant Basili... I és que en la tradició monàstica –diu el pròleg del text–, “les comunitats han intercanviat i compartit les seves formes i estils de vida, així com els cuiners s'han transmès uns als altres les seves receptes més preuades”.

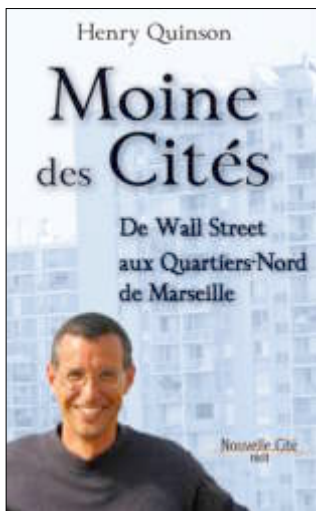
Segons el mateix Henry C. Quinson, un dels iniciadors i fundadors d'aquest projecte juntament amb Karim De Brucker l'any 1997, allò més característic del monaquisme des dels seus orígens, no és l'opció per desenvolupar una funció o una activitat determinada dins l'Església sinó, sobretot, l'opció i la tria d'un lloc concret on desplegar una vida de pregària, treball i en comunitat. “Actualment conviuen –diu l'Henry–, tres ‘llocs monàstics’: el món rural (els monestirs tradicionals), el centre de les ciutats (les fraternitats de Jerusalem nascudes a París en són un exemple) i la perifèria urbana... el nostre desig és el de ser presents i fer present l'esperit monàstic als barris desfavorits i als suburbis de les grans ciutats on les religions no cristianes –especialment l'islam–, hi són molt presents”. Certament és ràpidament palpable com aquí el cristianisme –molt minoritari– i l'islam –majoritari–, viuen cara a cara i dia a dia. Un dels grans desafiaments que afronta la Fraternitat de Sant Pau és la proximitat

AVUI LA CIUTAT, AMB TOTES LES SEVES COMPLEXITATS, POT ESDEVENIR UN LLOC MONÀSTIC PER EXCEL·LÈNCIA

de veïnatge amb el món musulmà al cor mateix d'una ciutat europea. “Així com el desert va tenir una càrrega simbòlica determinant en el naixement del monaquisme, avui la ciutat, amb totes les seves contradiccions i complexitats, pot esdevenir un lloc monàstic per excel·lència”. D'altra banda, recorda, “les primeres comunitats cristianes fundades per sant Pau varen estar molt marcades per un món dividit religiosament (jueus i no jueus), culturalment (grecs i bàrbars), socialment (esclaus i homes lliures) i econòmicament (rics i pobres)... i la realitat del tercer mil·len-



Un monjo de ciutat



Henry C. Quinson ha explicat recentment el seu itinerari personal en un llibre que ha estat un èxit de vendes: *Moine des Cités. De Wall Street aux Quartiers-Nord de Marseille* (Nouvelle Cité, 2008). D'origen franco americà, Quinson va estudiar ciències polítiques a l'Institut d'Études Politiques de París. Després de participar activament en la campanya presidencial francesa de Raymond Barre i de formar-se a Wall Street, va treballar per Indosuez. Va deixar la vida de *golden boy* per ingressar a l'abadia cistercenca de Tamié, a França on hi passaria set anys, fins el 1995. El 1997 va fundar la Fraternité Saint Paul amb Karim De Broucker.

ni als barris perifèrics d'una gran ciutat com Marsella no en dista gens d'allò!”.

Fa poc més de deu anys l'Henry i el Karim es van instal·lar en un pis HLM amb un objectiu prou sorprenent: seguir les petjades de la tradició monàstica dels pares del desert al bell mig d'un *quartier* del nord de Marsella. Més tard arribaria en Jean Michel, que després d'uns anys al monestir trapenc de Tamié s'integraria a la Fraternitat de Sant Pau de Marsella per exportar més tard l'experiència al cor mateix d'Argèlia, instal·lant-se a Boudouaou, una *banlieue* d'Alger. Posteriorment, se sumarien a Saint Paul en Gautier i en Jean Paul, capellà de la diòcesi de Namür, a Bèlgica, que va arribar a la Fraternitat fa només uns mesos.

Els set monjos del monestir de Thibirine assassinats a mans del GIA l'any 1996, són un referent important per a la Fraternitat. En Jean Michel, juntament amb d'altres monjos trapencs, entre els quals hi havia en Ventura Puigdomènech, actualment germanet de Jesús a l'Assekrem, punt central de l'i-

tinerari espiritual i personal de Carles de Foucauld, van viure un període relativament llarg de temps a Thibirine després de la tragèdia.

I perquè el nom de Fraternitat Saint Pau? “El nom no és balder”, explica en Henry: “D'entrada és el nom de la *citè* on estem; assumir-ne el nom és posar de manifest la nostra voluntat d'arrelarnos-hi i de la nostra presència prioritària al barri, un barri construït a principis dels anys seixanta per albergar amb una certa urgència els repatriats d'Algèria. Avui aquells *pied-noirs* han estat substituïts pels nombrosos algerians arribats després de la independència, per tunisians, comorians i gitanos. Saint Paul és un barri amb més d'un quaranta per cent d'atur. D'altra banda, *fraternité*, és un concepte amb una càrrega i unes connotacions que no passen desapercebudes per l'esperit republicà francès!... Però més enllà d'això, remarca la nostra voluntat de fer una aliança, d'arribar a ser *germans* dels nostres veïns, de formar part d'aquesta *família*”.

La Fraternitat de Sant Pau és, avui, en definitiva, una experiència que intenta traduir i viure els ideals del monaquisme original en un context actual de frontera, una comunitat catòlica d'inspiració monàstica els membres de la qual viuen una presència cristiana de “veïnatge evangèlic” en zones urbanes o en barris on la trobada entre nadius i estrangers, entre persones excloses i altres amb millor sort, entre cultures de procedència diversa, o entre religions disjunts —especialment entre cristians i musulmans—, és avui una realitat oberta. Seguint la línia del moviment de renovació monàstica expressada en les dotze columnes del nou monaquisme impulsat a Durham (EUA) l'any 2004, els seus membres aposten per una opció de vida monàstica feta realitat i encarnada en els barris pobres de les grans ciutats, en

- Fraternitat Saint Paul.
<<http://pagesperso-orange.fr/frat.st.paul/Menu.htm>>
- Diòcesi de Marsella.
<<http://catholique-marseille.ccf.fr/>>
- Henry C. Quinson.
<<http://pagesperso-orange.fr/frat.st.paul/HenryQuinson.htm>>
- Karim De Broucker.
<<http://moinedesquartiers.viabloga.com/>>
- New Monasticism.
<<http://www.newmonasticism.org>>

comunió amb els seus bisbes i formant part de les seves diòcesis. En la Declaració escrita del 2 de novembre de 2001 del cardenal arquebisbe de Marsella, monsenyor Panafieu, va ser reconeguda com “una comunitat catòlica que treballa en estreta col·laboració amb ell i sota la seva responsabilitat”. El seu estil de vida es concreta en el que anomenen els set pilars: 1. celibat; 2. pregària comuna tres cops al dia –“és essencial –diu l’Henry–, perquè és la que ritma la nostra jornada”; 3. vida en ciutat o en barris i àrees urbanes perifèriques; 4. treball a temps parcial (mitja jornada); 5. hospitalitat; 6. convivència fraternal i atenció als veïns; i 7. participació en la comunitat parroquial local.

Vida quotidiana

Són les 19h. Comencem la pregària de Vespres a l’espai del pis habilitat com a oratori. Fa poc menys de vint minuts aquest lloc i la sala d’estar-menjador adjunt, l’ocupaven nombrosos nens i nenes de la *cit * Saint Paul que dues o tres tardes a la setmana venen per rebre classes de suport escolar per part de l’Henry, el Karim, el Gautier, el Jean Paul i d’alguns voluntaris amics de la fraternitat. “Aquest servei no ens el varem proposar pas des del principi –diu el Karim–,... van ser els mateixos veïns els que ens ho van demanar... va ser fruit de la proximitat i les reaccions normals entre veïns”. Després de les Vespres comencem a sopar... Truquen a la porta... un veí de 8 o 9 anys del pis de dalt ens porta un bol amb l’especialitat algeriana que soparan ell i la seva família, i que la seva mare ha tingut el detall de preparar-nos... la fragilitat del sopar monàstic quedarà, per un dia, en un segon pla. Després de l’àpat, cap a les 22h., ens retirem a les respectives cambres. L’endemà, a les 6 del matí, els cants i la recitació dels salms de

Laudes, acompanyaran rítmicament els sorolls de qualsevol barri quan s’aixeca. L’hora llarga de *lectio* individual donarà pas a l’esmorzar ràpid que precedeix una jornada laboral concentrada al matí. L’Henry i en Karim aniran cap a l’institut on imparteixen classe, en Gautier a l’entitat estatal de protecció de l’infància on exerceix com a advocat. En Jean Paul, acabat d’arribar de Bèlgica, seguirà buscant feina. Al migdia, tornaran a casa per a la pregària i el dinar. A la tarda... els trobareu tots quatre a la *cit * Saint Paul, al discret monestir HLM de la travessera de La Palud, número 40, edifici B1, apartament 28.

Experiències com la de la Fraternitat de Sant Pau de Marsella posen de manifest la irrupció de noves formes monàstiques com a conseqüència de les profundes transformacions de les societats occidentals actuals, entre les quals destaquen la preeminència del món



LA SECULARITZACIÓ O L’APARICIÓ MASSIVA DE NOVES COMUNITATS CULTURALS I RELIGIOSES PLANTEGEN NOUS REPTES ALS QUALS EL NOU MONAQUISME HA DE RESPONDRE

urbà, la secularització o l’aparició massiva de noves comunitats ètniques, culturals i religioses que plantegen nous reptes als quals el nou monaquisme també ha de poder donar resposta des d’allò més essencial que representa dins l’Església. Hom es pregunta si a Catalunya, a Barcelona, no fora necessària també, avui, una presència monàstica amb un rostre nou. ⊕



Miquel Calsina

Professor de Ciència Política a la UAB i amic de la Fraternité Saint Paul.